

УДК 330.15:477.84

Маленков Р.О.

БЛОК РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У КАДАСТРІ ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

В цій статті розкриваються питання висвітлення інформації рекреаційно-туристичного характеру в інтерактивній інформаційній системі кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Проблема є дуже актуальною зважаючи на майбутнє планове збільшення кількості об'єктів фонду за рахунок нових національних природних парків та у світлі майбутнього проведення в Україні ЄВРО 2012.

In this article the questions open up relation to information about recreation and tourism in interactive system of cadastre of territories of naturally commandment fund of Ukraine. A problem is very actual, because of the future the planned increase of amount of objects of fund new national parks.

Вступ. Природно-заповідний фонд України включає в себе ряд територій та об'єктів, які мають подвійну задачу – заповідання природи та рекреацію – національні природні парки (НПП) та регіональні ландшафтні парки (РЛП). Це природоохоронні, рекреаційні, культурно-освітні, науково-дослідні установи, що створюються з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність. Основними їх завданнями є: збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів; створення умов для ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреації; сприяння екологічній освітньо-виховній роботі.

Охорона природи є ознакою справжньої цивілізованості країни тому розвиток природоохоронної галузі в Україні є нині дуже актуальним. Саме тому відбувається планомірне збільшення площ ПЗФ. Нині загальна частка земель що включені до складу ПЗФ України становить 4,95% від площі країни. Це майже 30 тис. км² – площа окремої адміністративної області, або невеликої держави. Станом на серпень 2008 року ПЗФ України нараховував 7346 територій та об'єктів, з них 19 національних природних парків та 49 регіональних ландшафтних парків – установ ПЗФ. Але рекреаційно-туристичний потенціал цих об'єктів використовується дуже

неефективно. Серед значної кількості природоохоронних рекреаційних установ лише одиниці виконують нормально свої функції. Не будемо перераховувати усі причини такої ситуації, назвемо лише одну з них – катастрофічний дефіцит інформації для громадян України та її гостей (потенціальних туристів та користувачів рекреаційних послуг). Та незначна кількість інформації про НПП та РЛП, що є в мережі Інтернет, ні в якій мірі не задовольняє попит серед населення. Особливо це стосується інформації про рекреаційно-туристичний потенціал територій та об'єктів ПЗФ. Одним із варіантів вирішення проблеми дефіциту інформації може стати інтерактивна кадастрова система.

Метою цієї статті є аналіз можливостей доповнення кадастру територій та об'єктів ПЗФ інформацією про їхні рекреаційно-туристичні ресурси з можливістю майбутнього використання цієї інформації в інтерактивному кадастрі.

Виклад основного матеріалу. Кадастр територій та об'єктів ПЗФ України є системою необхідних і достовірних відомостей про природні, наукові, правові та інші характеристики територій та об'єктів, що входять до складу природно-заповідного фонду. Нині, поряд із створенням та розвитком мережі об'єктів ПЗФ, організація ведення кадастру є одним з пріоритетних напрямків діяльності природоохоронних установ. Але впроваджується в життя вона дуже повільно. Серед причин такої ситуації проблема створення автоматизованої системи кадастру, яка в ідеальному варіанті повинна бути інтерактивною, адже із розвитком технологій роботи з інформацією інтерактивність системи стала б найкращим варіантом вирішення проблеми оперативного та достовірного надходження інформації до єдиного центру, зокрема через мережу Інтернет.

Задачу ведення кадастру повинен вирішити спеціальний урядовий орган – Державна служба заповідної справи (ДСЗС). Але ця установа, поки що, не має можливостей збирати достовірну документацію про території та об'єкти ПЗФ, тому що більшість цих територій та об'єктів їй не підпорядковується, а на установи, яким підпорядковуються об'єкти ПЗФ таких функцій не покладено.

Отже постає основна проблема – створення єдиної системи збору документації про характеристики територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Ця система повинна бути автоматизованою, адже серед її основних функцій є оперативна робота з інформацією. Але створення автоматизованої кадастрової системи породжує нову проблему – оперативного реагування на зміни характеристик об'єктів, адже ці характеристики в переважній більшості стосуються компонентів природи, а природі властива динамічність та мінливість. За логікою сучасного стану науки та технологій автоматизована система кадастру територій та об'єктів ПЗФ повинна бути інтерактивною. Але подібна система в Україні поки що не розроблялася.

Складність розробки системи інтерактивного кадастру полягає у величезних обсягах документації територій та об'єктів ПЗФ. Зважаючи на

площу, яку займають ці території та об'єкти, важко навіть уявити кількість документації потрібну для організації кадастру.

ДСЗС розробила інструкцію про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів ПЗФ України. Також цією установою було складено спеціальні форми документації, заповнення яких та введення до електронної бази даних повинно вирішити проблему організації кадастру. Ці форми дуже громіздкі, заповнювати їх важко, навіть якщо ДСЗС знайде важелі й примусить це робити фахівців установ ПЗФ. Крім того подібна форма обліку не передбачає внесення оперативних змін до документації. Отже знову все упирається у проблему створення не просто автоматизованого кадастру, як це намагаються зробити із земельним фондом, а саме інтерактивного кадастру.

Інтерактивність – це поняття, яке розкриває характер і ступінь взаємодії між об'єктами. Воно використовується в інформатиці, теорії інформації, програмуванні, системах телекомунікацій тощо. Хоча серед спеціалістів перерахованих галузей відсутнє чітке визначення значення цього терміна. Для об'єктів це стан постійного взаємозв'язку із іншими об'єктами; це залежність від різних станів інших об'єктів.

Зрозуміло, що інтерактивний кадастр, хоч і буде об'єктом досить цілісним, але одночасно це має бути система інформаційних залежностей між об'єктами. Навіть основні його блоки – графічний (карти, схеми, фотографії, рисунки) та семантичний (таблиці і тексти) повинні існувати у дуже тісній взаємодії. Крім того сама структура кадастру повинна бути побудована таким чином, щоб передбачати неминучі зміни характеристик деяких об'єктів.

Як зазначалося вище, найкращим вирішенням проблеми оперативного поновлення інформації буде мережа Інтернет. Звичайно поки що щільність Інтернету в Україні залишає бажати кращого, в деяких регіонах мережі немає взагалі. Але останнім часом досить популярним став доступ до Інтернету через мережі стільникового зв'язку із використанням компактних модемів. Тому подолати відсталість деяких регіонів у покритті мережею Інтернет можливість є. Для інтерактивного кадастру потрібен спеціальний веб-ресурс. Цей ресурс має функціонувати як портал інформації про об'єкти ПЗФ й повинен містити, крім інших, блок інформації про туристично-рекреаційні ресурси НПП та РЛП – головних резерватів для цих ресурсів.

У картці первинного обліку територій та об'єктів, яку містить інструкція розроблена ДСЗС є розділ «Рекреаційна цінність об'єкта ПЗФ». Цей розділ заповнюється для природоохоронних рекреаційних установ (НПП та РЛП), а також об'єктів ПЗФ інших категорій, на яких здійснюється або може здійснюватись рекреаційна діяльність. В розділі подаються статистичні дані про об'єкти, а також короткі їх описи та характеристики.

У цьому розділі подається інформація про ландшафтні рекреаційні та бальнеологічні ресурси території; зазначаються площі ландшафтних

рекреаційних ресурсів, зон регульованої та стаціонарної рекреації, антропогенних ландшафтів, регульованого заповідного режиму; зазначаються площі пляжів, розташованих у межах об'єкта ПЗФ, які можуть використовуватись у рекреаційних цілях. Також розділ містить інформацію про запаси мінеральних вод, мінеральних грязей та мулу; кількість спелеологічних об'єктів, що використовуються або можуть використовуватись у рекреаційних цілях; кількість місць у стаціонарних рекреаційних об'єктах (санаторіях, будинках відпочинку тощо); кількість відвідувачів об'єкта ПЗФ за календарний рік. В останньому пункті розділу міститься інформація про кількість туристичних маршрутів, що функціонують на території об'єкта.

Інформації про туристично-рекреаційну цінність об'єкта, яка подається у відповідному розділі Державного кадастру територій та об'єктів ПЗФ недостатньо для висвітлення повноцінної картини туристично-рекреаційної привабливості об'єкта. Виходячи із інформації поданої у розділі неможливо визначити якість рекреації, яку може запропонувати об'єкт, адже залишається практично невідомою та частина, що стосується інфраструктурних ресурсів (крім кількості місць у санаторіях, будинках відпочинку і т.д. більше ніякі показники не стосуються інфраструктури об'єкту). Дуже мало у розділі інформації, що стосується туристичних маршрутів – вказується лише їх кількість, але немає жодної якісної характеристики, не вказані категорії маршрутів та ймовірна тривалість їх проходження. Розділ не містить інформації про історико-культурні пам'ятки, що розташовані на території об'єкту – пам'ятки історії, архітектури, монументального мистецтва. Це вагома частина інформації про туристично-рекреаційні ресурси об'єкту, тому, на нашу думку, вона також є необхідною для природоохоронних рекреаційних установ ПЗФ та об'єктів, на яких дозволено рекреаційну діяльність. В цьому блоці інформації потрібно подати дані про наявність об'єктів, їхній стан, подати коротку характеристику об'єкта та його фотозображення. Суттєвим недоліком розділу є відсутність планового картографічного матеріалу.

Отже розділ потребує суттєвих доповнень. По-перше, доповнити потрібно ту частину, що стосується туристично-рекреаційної інфраструктури: вказати крім кількості місць у стаціонарних рекреаційних об'єктах, їхню якість та цінову категорію (бажано проілюструвати інформацію щодо санаторіїв і будинків відпочинку світлинами, на яких зображено кімнати номерів, їдальні). Також необхідно зазначити наявність допоміжних рекреаційних будівель (спа-салонів, саун, басейнів, спортивних залів тощо), розважальних закладів та можливих розваг на території об'єкту ПЗФ (звичайно лише у зонах, де розваги дозволені). Крім того необхідно подати інформацію про наявність автомобільних шляхів та їхню якість, адже це також має велике значення для туристів, як і наявність парковки, що охороняється. На нашу думку, у розділі «Рекреаційна цінність об'єкта ПЗФ» обов'язково повинна бути інформація про

естетичну оцінку його ландшафтів, яка може бути дуже важливою для туристів та відпочивальників. Ця інформація повинна супроводжуватись фотозображеннями різних видів (типів) ландшафтів, які мають рекреаційну цінність.

Інформація розділу щодо туристичних маршрутів повинна бути доповнена детальними описами маршрутів. Необхідно акцентувати увагу на об'єкти маршруту та їх особливості (природні, історико-культурні пам'ятки що лежать на маршруті, оглядові майданчики тощо).

Кадастрова система вважається повноцінною, якщо вона має дві взаємопов'язані складові частини – семантичну (текстову) і графічну. Відповідно розділ «Рекреаційна цінність об'єкта ПЗФ» не буде повнофункціональним розділом кадастрової системи, якщо він не буде супроводжуватись картографічними матеріалами. Ці картографічні матеріали мають супроводжувати інформацію про туристично-рекреаційні об'єкти установи ПЗФ. Зокрема на картосхемах потрібно відобразити розташування природних та історико-культурних пам'яток, функціональних зон, ландшафтів та ін. Особливу увагу потрібно приділити картосхемам туристичних маршрутів. Відповідно ці картосхеми повинні мати масштаб крупніший ніж решта картосхем, складених для розділу.

На перший погляд реалізувати запропоновану програму доповнень до розділу кадастрової системи «Рекреаційна цінність об'єкта ПЗФ» досить складно. Особливо це стосується організації структури розділу. Але реалізація доповнень значно спрощується якщо кадастрова система є інтерактивною. Головна перевага саме інтерактивної кадастрової системи в тому, що вона може містити «приховану» інформацію – інформацію, що ховається за гіперпосиланнями. При натисканні (клику) на відповідне гіперпосилання відкривається сторінка з інформацією. Ця інформація може бути як текстового, так і графічного характеру. Наприклад, викладати повні описи об'єктів рекреації на головну сторінку незручно і недоцільно, але дуже зручно користуватися ними, коли є можливість відкрити їх через гіперпосилання. Те ж саме стосується фотографій, які не потрібно викладати на головну сторінку розділу, щоб не відволікати ними увагу від основної інформації.

Головна сторінка розділу повинна містити гіперпосилання на картосхеми, але і картосхеми також необхідно забезпечити гіперпосиланнями на сторінки із описами об'єктів зображених на картосхемах.

Розділ «Рекреаційна цінність об'єкта ПЗФ» у випадку доповнень перетвориться із частинки кадастру територій та об'єктів ПЗФ на повноцінний розділ, що містить вичерпну інформацію про рекреаційну цінність та можливості об'єкта, а також про його туристичну привабливість. Подальші, більш детальні дослідження даного питання, дозволять розробити оптимальну структуру розділу для використання його в інтерактивній інформаційній системі кадастру територій та об'єктів ПЗФ України.

Висновок. В статті нами було розглянуто деякі особливості організації ведення кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, зокрема блок інформації щодо рекреаційно-туристичних ресурсів. Було проаналізовано можливості доповнення кадастру вичерпною інформацією про рекреаційно-туристичний потенціал об'єктів ПЗФ для того, щоб використати цей інформаційний блок при створенні інтерактивного кадастру. Судячи із вищевикладеного матеріалу ясно, що організація такого кадастру є дуже непростю справою й без зрушень на найвищому рівні вона просто неможлива. Але зважаючи на план розвитку ПЗФ та на заплановане суттєве збільшення кількості національних природних парків (планують створити 19 нових НПП) такі зрушення необхідні.